

Pas på dig selv, mand!

Prostata's funktion og sygdomme

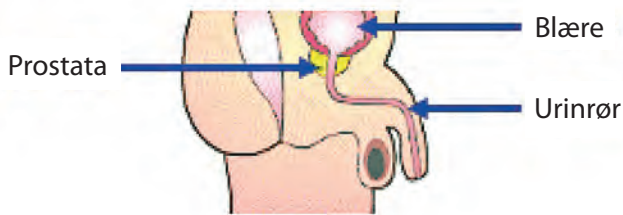
Prostata's funktion

Teksten i denne brochure er skrevet af professor, overlæge Michael Borre, Aarhus Universitets-hospital, Skejby.

Du skal passe på dig selv, når det gælder din prostata. Den kan blive angrebet af kræft i mere eller mindre alvorlig grad.

Prostata kaldes også blærehalskirtlen og er hos den yngre mand på størrelse med en kastanje. Den ligger lige under blæren og omkranser urinrøret. Prostata har til opgave at danne sædvæske, som frigøres ved seksuel udløsning.

Vækst af prostata kan med alderen give vandladningsgener

Kirtlen har tilbøjelighed til at vokse med alderen. Denne godartede vækst medfører, at kirtlen begynder at klemme om urinrøret, hvilket kan påvirke afløbet fra blæren i form af hyppige vandladninger, slap stråle, bydende trang, natlige vandladninger, dårlig blæretømning og blærebetændelse. I de fleste tilfælde er det en godartet forstørrelse, men forstørrelsen kan også skyldes kræft i prostata, og så er det en mere alvorlig sag.

Prostatakræft er hyppig – findes i fredelig og alvorlig type

De fleste mænd udvikler med tiden prostatakræft. Over halvdelen af 60-årige mænd har sygdommen, og forekomsten stiger herefter betydeligt. De færreste udvikler symptomer og får aldrig sygdommen påvist.

Imidlertid udvikler sygdommen sig anderledes hurtigt og mere aggressivt hos et mindretal. Det medfører således herhjemme ca. 1.200 dødsfald årligt.

Symptomer på prostatakræft

Symptomer på
prostatakræft
– sjældent i det
tidlige stadie

Prostatakræft udvikler sig meget langsomt og giver i mange år oftest ingen symptomer. Man vil således gennem årtier kunne udvikle en uhelbredelig kræft med spredning til bl.a. knoglerne, inden de første symptomer afslører lidelsen.

Følgende symptomer og fund kan være forenelig med prostatakræft:

- Blod i urinen
- Blod i sædvæsken
- Vandladningsproblemer
- Vedvarende smerter i underlivet, ryggen og bækkenpartiet
- Kronisk hævede ben

Oftest vil symptomerne i forbindelse med vandlad-

Ved en alvorlig
prostatakræft hos
faderen i en relativ
ung alder bør
sønnerne altid lade
sig undersøge ved
45-års alderen.

ning skyldes en godartet forstørrelse af prostata, men de kan også skyldes kræft i prostata. Når generne med vandladningen bliver omfattende, bør man derfor kontakte sin læge.

Arvelighed

Mindst 10% af alle tilfælde af prostatakræft er arveligt betingede. Specielt i familier, hvor en eller flere mænd før 55 års alderen bliver syge af prostatakræft, er de øvrige familiemedlemmers risiko betydelig forhøjet. Jo flere i familien som rammes af prostatakræft, desto større er risikoen for at få sygdommen.

Har du således en eller flere nære slægtninge f.eks. en far og/eller en bror/morbror/morfar, der som relativt unge har eller har haft prostatakræft, bør du kontakte din læge for en samtale og undersøgelse.

Undersøgelse og diagnose

Prostata Specifikt Antigen (PSA) – ikke en kræfttest

Da sygdommen således typisk udvikler sig snigende, lader mange mænd sig teste for sygdommen med blodprøven PSA. Herved undersøges blodkoncentrationen af et enzym, som alle mænd producerer i prostata. PSA produceres for at holde sædvæsken flydende.

Godartet forstørret prostata med evt. ledsagende besværet vandladning og dårlig blæretømning, blærebetændelse eller prostatakraft er eksempler på tilstande, som kan medføre, at PSA i højere grad lækker fra prostatacellerne til blodet, hvorved PSA værdien stiger.

Prøven kan således desværre ikke med sikkerhed hverken bekræfte eller afkræfte prostatakraft. Ved

PSA-tallet undersøges gennem en almindelig blodprøve.

prostatakraft er PSA typisk forhøjet, men i de mest alvorlige typer er PSA typisk helt normal eller ligefrem lav.

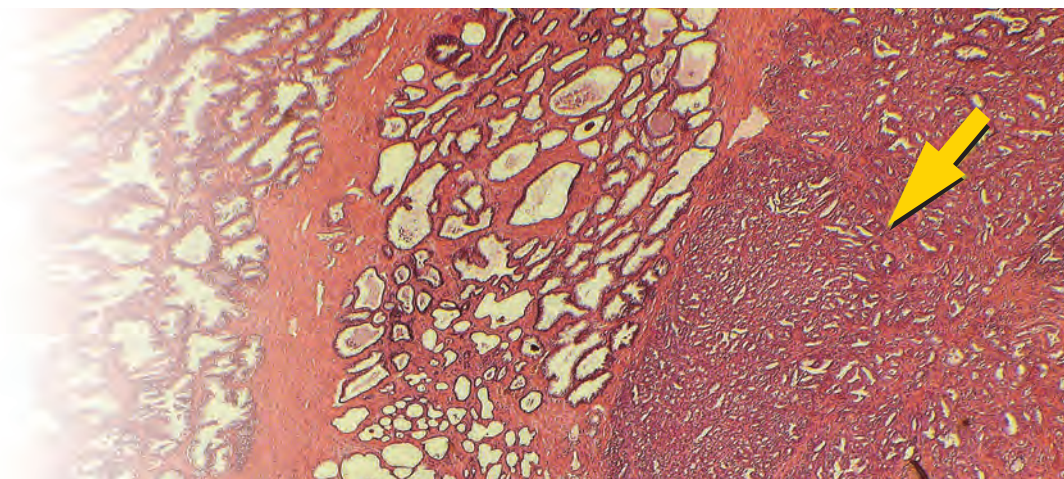
Forhøjet PSA – vævsprøve- tagning

I forbindelse med undersøgelsen bør lægen føle på prostata. Lægen kan efter faglige overvejelser og i samråd med den undersøgte tilbyde at tage PSA-blodprøven for at måle PSA-tallet.

Er PSA-tallet forhøjet, bør prøven gentages, og man bør sikre sig, at man ikke samtidig har f.eks. blærebetændelse, som kan medføre en mere end 10-dobling af PSA.

Er PSA fortsat forhøjet uden god forklaring, bør du henvises til en urinvejskirurg. Denne vil vurdere behovet for vævsprøvetagning, hvorved der typisk tages 10 ultralydsvejledte nåle-vævsprøver gennem endetarmen.

Analyse af vævsprøver fra prostata er med til at afklare, hvilken type prostatakraft en patient har.

Diagnosen prostatakræft

På grund af den hyppige anvendelse af PSA-testen får ca. 4.000 mænd i Danmark årligt stillet diagnosen prostatakræft. Vævslægen kan på baggrund af biopsierne stille diagnosen kræft. Samtidig kan lægen forsøge at give et bud på, om det drejer sig om den alvorlige eller fredelige prostatakræftform efter en skala fra 2-10 (Gleason score).

Biopsitagningen er en stikprøveundersøgelse og vævslægens svar afhænger af vævsprøverne. Et normalt fund udelukker således ikke, at prostata indeholder kræftforandringer, ligesom fredelige kræftfund ikke nødvendigvis udelukker mere aggressive celler andre steder.

Påvises aggressive celler i flere af biopsierne, vil aktiv behandling typisk være nødvendig. Fredelige kræftforandringer med samtidig lav PSA kan ses an og overvåges inden endelig stillingtagen om behandlingsbehov.

Behandling af prostatakraft

Du skal derfor være opmærksom på, at PSA-testen og efterfølgende undersøgelser kan medføre påvisning af kræft, hvilket for de fleste vil være en belastning.

En del af de tilfælde af prostatakraft, som konstateres, er ikke behandlingskrævende, men kræver en løbende overvågning. Det er nemlig ikke altid muligt at afgøre, om en prostatakraft er aggressiv eller en "fredelig" form.

Usikkerhed
kan føre til over-
behandling

Mange mænd har svært ved at forene sig med at leve med en prostatakraft og ønsker derfor behandling. Dette forhold kan føre til overbehandling af sygdommen.

Den nyeste forskning har vist, at undersøger man 1400 mænd med forhøjet PSA-tal, vil knapt 50 patienter efterfølgende blive opereret eller strålebehandlet for prostatakraft. Det gør man for at

redde blot én enkelt fra at dø af prostatakraften indenfor de efterfølgende ni år.

Jo tidligere kræften opdages, desto bedre er behandlingsmulighederne, men også risikoen for, at man overbehandles for fredelige kræftforandringer i prostata.

Prostatakræft-
behandling
med risiko for
bivirkninger

Behandlingerne er desværre oftest forbundet med flere ubehagelige bivirkninger, uanset om du lader dig behandle for en farlig eller en fredeligere prostatakraft. Mange af bivirkningerne kan dog afhjælpes med medicin eller kirurgi.

Opdages kræften inden den spreder sig uden for prostata, kan du tilbydes en helbredende behandling eller aktiv overvågning. Operativ fjernelse af prostata eller bestråling af prostata er behandlinger med et helbredende sigte, som i dag tilbydes i Danmark. Det er ikke altid nødvendigt, at en behandling straks eller nogensinde iværksættes. Har kræften spredt sig uden for prostata, kan hormonbehandling sinke sygdomsudviklingen væsentligt.

I dag anvendes i
stigende omfang
robotoperationer ved
fjernelse af prostata.

Selvom du har fået konstateret prostatakræft, kan du godt nyde livet i mange år.

Tidlig opsporing af prostatakræft

Manglende screeningsredskaber til tidlig opsporing

Mange mænd kommer desværre fortsat for sent til at få en helbredende behandling. Årsagen hertil er, at sygdommen i det tidlige og helbredelige stadie, typisk ikke giver symptomer. Der mangler endnu sikre metoder til at undersøge og fastslå, hvilke mænd der vil udvikle den farlige form for prostatakræft.

Forskning og udvikling

Der arbejdes intensivt på at finde nye markører i væv, blod og urin til anvendelse for tidlig påvisning af den farlige form for prostatakræft.

Tilsvarende udvikles der i disse år en lang række nye medicinske behandlinger af den aktuelt uheldelige prostatakræft. Af samme grund forventes overlevelsen af sygdommen betydeligt forbedret inden længe.

Hvad kan du selv gøre?

Sund levevis indbefattende fedtfattig kost og motion, samt forebyggelse af vitamin D og selen mangel, menes at kunne nedsætte risikoen for at udvikle prostatakræft.

Er du arveligt disponeret for prostatakræft, eller har du symptomer, som kan skyldes sygdommen, bør du tale med din læge om nødvendigheden af en prostataundersøgelse og PSA måling.

Prostatakræftforeningen er til for dig

Du kan læse mere om prostatakræft, behandlinger og bivirkninger på Prostatakræftforeningens hjemmeside: www.propa.dk. Her kan du også læse om fordelene ved et medlemskab af foreningen. Husk, du støtter dig selv og dine pårørende, ved at blive medlem.

Fakta om prostatakræft

- Prostata producerer sædvæske
- Godartet vækst af prostata medfører ofte vandladningsgener, men de skyldes kun sjældent tidlig, helbredelig prostatakræft
- Prostatakræft er meget hyppig – findes i fredelig og alvorlig type
- Symptomer på prostatakræft er sjældne i det tidlige stadie
- Over 10% af tilfældene af prostatakræft skyldes arvelighed
- Prostata Specifikt Antigen (PSA) – er ikke en kræfttest
- Forhøjet PSA kan medføre vævsprøvetagning
- Usikkerhed kan føre til overbehandling
- Prostatakræftbehandling er med risiko for bivirkninger
- Sikre opsporingsredskaber mangler
- Der forskes intensivt
- Du kan selv gøre noget

Prostatakræftforeningen

Foreningen har til formål at hjælpe mænd, som rammes af prostatakræft. Det gør vi ved bl.a. at afholde møder over hele landet og udgive et medlemsblad.

Herigennem får du som medlem mulighed for at følge udviklingen i behandlingen af sygdommen og at møde andre i samme situation.

Ved at blive medlem hjælper du os til at blive flere og gøre os stærkere. Men du støtter også dig selv ved at blive medlem og blive en del af et fællesskab.

Du kan indmelde dig i foreningen på www.propa.dk eller på telefon 33 12 78 28.